HANNE DARBOVEN'S WENDE >80<

Hanne Darboven (München 1941- Hamburg 2009) is een van de radicaalste vertegenwoordigers van de conceptuele kunst. Na haar opleiding aan de kunstacademie in Hamburg verblijft ze in de jaren 1966 -1968 in New York. Daar raakt ze bevriend met kunstenaars als Sol LeWitt, Carl Andre en Lawrence Weiner. Haar wand vullende systematische tekeningen, met getallenreeksen en soms ook foto's en aantekeningen, zijn het meest kenmerkend voor haar werk.

In 1967 maakt ze haar eerste getallenreeksen volgens een zelf bedacht numeriek systeem, gebaseerd op de kalender. Zo wil ze het voortschrijden van de tijd visualiseren. Het systeem groeit uit tot een omvangrijk archief met duizenden getypte of met pen of potlood beschreven vellen.

WISKUNDIGE MUZIEK
De 416 ingelijste bladen van *Wende >80<*, 1980-81, vormen een collectie tekeningen waarvan de visuele waarde minstens net zo belangrijk is als de inhoud. Het werk is samengesteld uit veertien verschillende groepen, waaronder muzieknotaties, boomstudies, en combinaties van tekst en foto's. *Wende >80<* vormt letterlijk een 'wende', of keerpunt in Darboven's oeuvre. Voor de eerste keer zet ze haar reeksen nummers en tekens om in noten. Deze 'wiskundige' minimale muziek, die onderdeel is van het werk, laat ze vastleggen op elf grammofoonplaten. De muziek kan op de tentoonstelling worden beluisterd.

POLITIEKE ONDERTOON
In *Wende >80<* heeft Darboven ook een aantal bestaande teksten opgenomen: een passage uit Alfred Döblin's grote stadsroman *Berlin Alexanderplatz*, die in 1929 verscheen, en een interview en opiniestuk uit 1980, beide uit het tijdschrift *Der Spiegel*. Door het aanbrengen van persoonlijke aantekeningen en het wegstrepen van passages, laat Darboven haar mening blijken over het onderwerp van de teksten: de Duitse parlementaire verkiezingen van 1980.

Wende >80< verwijst daarmee niet alleen naar een omwenteling in haar eigen praktijk, maar ook naar de actuele politieke situatie van dat moment. Op deze manier bevraagt Hanne Darboven de rol van de kunstenaar: In hoeverre heeft deze een maatschappelijke en politieke verantwoordelijkheid?

Hanne Darboven (Munich 1941- Hamburg 2009) is one of the most radical exponents of conceptual art. After studying at the art academy in Hamburg, she stays in New York in the years 1966-1968. There she befriends artists such as Sol LeWitt, Carl Andre and Lawrence Weiner. Her wall-filling systematic drawings, with series of numbers and sometimes including photos and notes, are the most representative examples of her work.

In 1967 she makes her first series of numbers according to a self-conceived numerical system, based on the calendar. In this way she seeks to visualize the progress of time. The system develops into an extensive archive with thousands of typed or hand-written pages in pen or pencil.

MATHEMATICAL MUSIC
The 416 framed pages that make up Wende >80<*, 1980-81, form a collection of drawings in which the visual element is at least as important as the content. The work comprises fourteen different groups, including musical scores, tree studies and combinations of text and photographs.* Wende >80< *literally constitutes a 'wende' or turning point in Darboven's oeuvre. For the first time, she converts series of numbers and characters into notes. This 'mathematical' minimal music, which she preserves on eleven long-playing records, is part of the work. The music can be heard in the exhibition.*

POLITICAL UNDERTONES
Darboven also includes a number of existing texts in Wende >80<*: a passage from Alfred Döblin's great urban novel Berlin Alexanderplatz, which was published in 1929, and an interview and opinion piece from 1980, both from the magazine Der Spiegel. By adding personal notes and scoring out passages, Darboven reveals her opinion on the subject of the texts: the German parliamentary elections of 1980.*

As such, Wende >80< *refers not only to a revolution in her own practice, but also to the current political situation at that moment. In this way, Hanne Darboven questions the role of the artist: To what extent does the artist have a social and political responsibility?*